

Warszawa, 22 października 2025 r.

PRZEWODNICZĄCY
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA
WP.054.4.2025

dot. VII.510.15.2025.JRO

Pan Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

W odpowiedzi na pismo z 20 października 2025 r., uprzejmie wyjaśniam, co następuje.

- Krajowa Rada Sądownictwa, stosując art. 69 § 1 i § 1b ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 334 ze zm., dalej: p.u.s.p.) może wyrazić zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, jeżeli jest to uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym, w szczególności jeśli przemawia za tym racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego lub potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów. Zgodnie z art. 69 § 1 i § 1b p.u.s.p. zasadą jest, że sędzia przechodzi w stan spoczynku z dniem ukończenia 65 roku życia, a tylko jeśli wyrazi wolę dalszego zajmowania stanowiska i przedstawi zaświadczenie stwierdzające, że jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego, to – w razie zaistnienia szczególnych okoliczności – Krajowa Rada Sądownictwa może zezwolić na odejście od tej reguły i wyrazić zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego. Muszą jednak zaistnieć przesłanki opisane w art. 69 § 1b p.u.s.p. Zgodnie z tym przepisem Krajowa Rada Sądownictwa może bowiem wyrazić zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, jeżeli jest to uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym, w szczególności jeśli przemawia za tym racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego lub potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów. Ustawodawca skonstruował zasadę przechodzenia sędziów w stan spoczynku z chwilą ukończenia przez nich 65 lat. Możliwość dalszego pełnienia

KRAJOWA RADA SĄDOWNICTWA

służby sędziowskiej po ukończeniu 65 lat stanowi wyjątek od zasady, a Krajowa Rada Sądownictwa wyposażona została w kompetencję do wyrażenia zgody na zastosowanie odstępstwa od powyższej zasady na podstawie ustawowo określonych przesłanek. Możliwość dalszego pełnienia służby przez sędziego po ukończeniu 65 lat stanowi odstępstwo od ogólnej zasady i szczególnego rodzaju uprawnienie. Nie realizuje się ono z mocy samego prawa, a w celu zastosowania ustawowo określonych przesłanek niezbędne jest przeprowadzenie postępowania przed Krajową Radą Sądownictwa. Instytucja wyrażenia zgody na dalsze pełnienie służby przez sędziego skonstruowana została na zasadzie dyskrecjonalnej oceny Krajowej Rady Sądownictwa, przy czym granice powyższej swobody wyznacza ustawa. Oznacza to, że każdorazowo, gdy w ocenie Krajowej Rady Sądownictwa istnieją podstawy mogące uzasadnić odstępstwo od zasady ustanowionej w treści art. 69 § 1 p.u.s.p. i skorzystanie z fakultatywnej możliwości wyrażenia zgody, Rada ma obowiązek uzasadnić swoje stanowisko. W modelu stosowania art. 69 § 1b p.u.s.p. wyróżnić trzeba dwie sfery – jedną dotyczącą pojęć nieostrych i drugą, dotyczącą kompetencji dyskrecjonalnej, funkcjonujące na dwu różnych poziomach. Na pierwszym poziomie mamy do czynienia z wykładnią pojęć nieostrych oraz oceną stanu faktycznego, do którego ma być odnoszona norma prawna. W powyższym zakresie Krajowa Rada Sądownictwa zobligowana została przez ustawodawcę do zbadania, czy w konkretnych okolicznościach występuje co najmniej jedna z przesłanek wskazanych w treści wskazanego przepisu. Negatywne ustalenia w powyższym zakresie skutkują obowiązkiem podjęcia negatywnej uchwały w zakresie zgody na zastosowanie wyjątku od zasady przechodzenia sędziów w stan spoczynku z chwilą ukończenia 65 lat. Pozytywne ustalenia w zakresie istnienia jednej z przesłanek uregulowanych w art. 69 § 1b p.u.s.p. otwierają dopiero alternatywę wyboru jednego z dwóch rozwiązań, tj. udzielenia zgody lub odmowy udzielenia zgody. W przypadku sfery dyskrecjonalności nie jest konieczna wykładnia tekstu prawnego ani ocena występujących faktów, ani nawet wykładnia pojęć nieostrych (niedookreślonych). Sfera dyskrecjonalności polega na konieczności wyboru konsekwencji zaistnienia normy prawnej w odniesieniu do konkretnego stanu faktycznego. Mechanizm wyrażenia zgody na dalsze orzekanie sędziego po ukończeniu przez niego 65 lat skonstruowany został dwuetapowo. Punktem wyjścia jest ustalenie przez Krajową Radę Sądownictwa, na podstawie całości materiału, czy w okolicznościach konkretnej sprawy zachodzą ustawowe przesłanki określone w art. 69 § 1b p.u.s.p. Brak istnienia ustawowych podstaw determinuje Krajową Radę

KRAJOWA RADA SĄDOWNICTWA

Sądownictwa do odmowy zastosowania odstępstwa od zasady przejścia sędziego w stan spoczynku po ukończeniu 65 lat. W powyższym zakresie ustawodawca nie wyposażył Krajowej Rady Sądownictwa w swobodę decyzyjną. Ustalenie istnienia szczególnych przesłanek, do których należą: interes wymiaru sprawiedliwości lub ważny interes społeczny otwiera przed Krajową Radą Sądownictwa drugi etap postępowania. Zatem w przypadku uznania, że spełniona została jedna, bądź obie z przesłanek, postępowanie wkracza w kolejną fazę, w której Krajowa Rada Sądownictwa dokonuje wyboru opcji decyzyjnej – wyrażenia zgody albo odmówienia jej udzielenia (por. wyrok NSA z 20.04.2017 r., sygn. akt I GSK 1770/15). Stwierdzenie przez Krajową Radę Sądownictwa braku przesłanek, tj. interesu wymiaru sprawiedliwości lub ważnego interesu społecznego, skutkuje związaniem Krajowej Rady Sądownictwa, co do kierunku rozstrzygnięcia wniosku. W tym przypadku Rada nie dysponuje żadnym wyborem a jej decyzja może być tylko odmowna (por. wyrok NSA z 9.12.2016 r., sygn. akt II FSK 3072/14). Spełnienie określonej w przepisie przesłanki nie oznacza powstania po stronie Krajowej Rady Sądownictwa obowiązku podjęcia pozytywnej uchwały w sprawie wniosku, a jedynie stwarza możliwość jej podjęcia (por. wyrok NSA z dnia 11.09.2015 r., sygn. akt II FSK 1821/13). Użycie przez ustawodawcę zwrotu „może” przesądza o uznaniowym charakterze uchwały a Krajowa Rada Sądownictwa może samodzielnie dokonać alternatywnego wyboru rozwiązania, nie wskazując przy tym żadnych obiektywnych przesłanek odmowy, co nie oznacza że dysponuje zupełną dowolnością. Podstawy upoważniające Krajową Radę Sądownictwa do odstępstwa od zasady są rozłączne. Co istotne, użycie w przepisie art. 69 § 1b p.u.s.p. łącznika „lub” zobowiązuje Krajową Radę Sądownictwa do rozważenia zarówno przesłanki „interesu wymiaru sprawiedliwości”, jak również „ważnego interesu społecznego”. Ponadto przesłanki te nie są wobec siebie konkurencyjne, ani też żadna z nich nie może być uznana z definicji za ważniejszą (por. wyrok NSA z 31.10.2012 r., sygn. akt II FSK 510/11). „Interes wymiaru sprawiedliwości” i „ważny interes społeczny”, o których mowa w art. 69 § 1b p.u.s.p., to pojęcia niedookreślone, których wypełnienie konkretną treścią ustawodawca pozostawił Krajowej Radzie Sądownictwa, wskazując jedynie, że za pozytywnym ustaleniem, iż zachodzą one w konkretnej sprawie, mogą przemawiać racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego lub potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów. Przykłady te stanowią istotną wskazówkę interpretacyjną. Wynika z nich bowiem jednoznacznie, że „interes”, o którym mowa wyżej, ma charakter pozytywny a nie negatywny. Każde odejście

KRAJOWA RADA SĄDOWNICTWA

doświadczonego i rzetelnego sędziego w stan spoczynku jest pewnym „osłabieniem” wymiaru sprawiedliwości, ale też jest naturalną i ustawowo uzasadnioną koniecznością. Nie można więc utożsamiać interesu wymiaru sprawiedliwości lub ważnego interesu społecznego z dalszym zajmowaniem stanowiska sędziowskiego przez osobę, która osiągnęła już 65. rok życia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ukształtował się pogląd, że możliwość dalszego zajmowania stanowiska prokuratora (a także sędziego) stanowi wyjątek od zasady, według której z dniem osiągnięcia określonego wieku przechodzi on w stan spoczynku (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 czerwca 2003 r., sygn. akt III AO 25/02; wyroki Sądu Najwyższego z: 22 lipca 2014 r., sygn. akt III PO 3/14; z 15 lipca 2015 r., sygn. akt III PO 3/15 i z 6 października 2021 r., sygn. akt I NO 50/21). Wykładnia treści art. 69 § 1b p.u.s.p. wskazuje, że Krajowa Rada Sądownictwa posiada dyskrecyjną kompetencję decyzyjną zarówno o charakterze pozytywnym, jak i negatywnym po przesądzeniu, że istnieje co najmniej jedna z dwóch wskazanych wyżej podstaw uzasadniających możliwość odstępstwa od zasady przejścia w stan spoczynku z chwilą ukończenia przez sędziego 65 roku życia. Przyjęcie odmiennej koncepcji prowadzić by musiało do wniosku, że dyskrecyjna kompetencja Krajowej Rady Sądownictwa ma charakter iluzoryczny, bowiem w każdym przypadku zaistnienia chociażby jednej z podstaw, Rada byłaby zobligowana do wyrażenia zgody na dalsze orzekanie, a taka konkluzja stoi wprost w sprzeczności z treścią art. 69 § 1b p.u.s.p. Zawarty w nim zwrot: „może” oznacza, że nawet przy ziszczeniu się wskazanych podstaw, ustawodawca upoważnił Radę do podjęcia decyzji, która może mieć charakter zarówno pozytywny, jak i negatywny. Sąd Najwyższy w orzeczeniu z 8 sierpnia 2023 r. w sprawie o sygn. akt I NKRS 32/23 stwierdził, że: „(...) nie budzi żadnych wątpliwości, że zasadą i regułą jest obligatoryjne przejście sędziego w stan spoczynku wraz z osiągnięciem określonego wieku. Przejście sędziego w stan spoczynku następuje *ex lege*. Natomiast art. 69 § 1b p.u.s.p. stanowi wyjątek od powyższej zasady, a użyty w nim przez ustawodawcę zwrot „może” oznacza uprawnienie (a nie obowiązek) KRS do wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego pomimo ukończenia przez niego 65. roku życia, o ile jest to uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym”. Sąd Najwyższy w wyroku z 11 maja 2011 r. w sprawie o sygn. akt III PO 2/11 wprost wskazał, że „pokoleniowa wymiana kadr prokuratorskich, związana z jednej strony z osiąganiem przez zasłużonych prokuratorów wieku umożliwiającego im skorzystanie z przywileju prokuratorskiego stanu spoczynku a z drugiej strony z potrzebą

KRAJOWA RADA SĄDOWNICTWA

umożliwienia przejścia tej służby przez innych doświadczonych prokuratorów, a także zapewnienie etatów dla nowych kadr prokuratorskich, jest uzasadnionym kierunkiem prowadzenia polityki kadrowej w jednostkach organizacyjnych prokuratury” (zob. też wyrok Sądu Najwyższego z 3 marca 2011 r., sygn. akt III PO 12/10). Ta argumentacja jest aktualna także w odniesieniu do sędziów, gdyż ustawowe regulacje dotyczące dalszego zajmowania stanowisk przez prokuratorów i sędziów po osiągnięciu przez nich 65. roku życia są analogiczne. Podobnie Sąd Najwyższy stwierdził w orzeczeniu z 19 września 2023 r. w sprawie o sygn. akt I NKRS 36/23: „(...) odstępstwo od zasady przejścia w stan spoczynku powinno znajdować zastosowanie tylko wówczas, gdy sędzia przejawia zdolności do wypełniania obowiązków zawodowych nie tylko w stopniu wystarczającym (porównywalnym z innymi), lecz w stopniu ekstraordynaryjnym w porównaniu do innych sędziów. Interes wymiaru sprawiedliwości lub ważny interes społeczny wymagają od niego bowiem jednakowej aktywności w toku wykonywania przezeń służby sędziowskiej na przestrzeni czasu. Nie ulega natomiast jakiegokolwiek wątpliwości, że prawa biologii powodują, że możliwości zawodowe w wieku emerytalnym stopniowo, aczkolwiek wyrażenie maleją. Tym samym, zasadniczo, zdolność ta powinna być wysoce ekstraordynaryjna w momencie przedłużenia stanu aktywności (chwili odstępstwa od przejścia w stan spoczynku), by gwarantować jej zwykły poziom sędziowski w chwili rzeczywistego udania się wnioskującego na zasłużony odpoczynek (...)”. W orzeczeniu z 16 kwietnia 2024 r. Sąd Najwyższy w sprawie o sygn. akt I NKRS 100/23 powtórzył, że „(...) przejście sędziego w stan spoczynku następuje z mocy prawa z chwilą osiągnięcia 65 roku życia i taka sytuacja powinna być traktowana jako zasada. Możliwość dalszego pełnienia służby sędziowskiej ma charakter fakultatywny i stanowi od niej wyjątek. (...)”.

O powyższym Krajowa Rada Sądownictwa każdorazowo informuje uczestników postępowania w uzasadnieniu uchwał w przedmiocie dalszego zajmowania stanowiska przez sędziego osiągnącego wiek uprawniający do przejścia w stan spoczynku.

- Statystyki stosowania art. 69 § 1b p.u.s.p. przez Krajową Radę Sądownictwa za lata 2024–2025 wyglądają następująco: w 2024 r. wpłynęło 68 oświadczeń woli dalszego zajmowania stanowiska sędziego po ukończeniu 65 lat, przy czym Rada 31 razy wyraziła zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego i 37 razy odmówiła wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, a w 2025 r. wpłynęły 85 takie oświadczenia a Rada 32 razy wyraziła zgodę, 51 razy odmówiła wyrażenia

KRAJOWA RADA SĄDOWNICTWA

zgody, 2 razy umorzyła postępowanie w sprawie (z powodu braków formalnych oświadczenia).

—

Z poważaniem,

Wiceprzewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa
sędzia Rafał Puchalski

/podpisano elektronicznie/

KRAJOWA RADA SĄDOWNICTWA